Tudományos munka a Partiumi Keresztény Egyetemen

BALOGH BRIGITTA

Bevezetés

Nincs könnyű dolga annak a felsőoktatási intézménynek, amely az akadémiai kultúra újrachonosítására vállalkozik a Partiumban. Ennek oka részben az, hogy – a romániai-erdélyi magyarság történetére általánosan jellemző módon – az államszocializmus évtizedei alatt a tudományos elit középgenerációjának jelentős része kivándorolt, így a kilencvenes évek elején éledezni kezdő intézményeknek nagy gondot okozott a fiatalokat kiképezni képes generációk visszavonzása. Ehhez járult még az a történeti adottság, hogy a (társadalom)földrajzi értelemben vett régió mentalitásában és hagyományos kulturális-gazdasági kapcsolataiban sok szempontból inkább kötődött Kelet-Magyarországhoz, mint Közép-Erdélyhez,¹ így az akadémiai elitnek a régióba vonzásában is sajátos nehézségekkel kellett szembenéznie, nem beszélve az akadémiai infrastruktúra szinte teljes hiányáról. Ugyanakkor a feladat, hogy a Partium visszakerüljön a Kárpát-medencei magyar akadémiai szféra térképére, sürgető volt és ma is sürgető, tekintettel arra, hogy – mint másutt megfogalmaztam² – a jó felsőoktatás egy közösség számára a hajszalnyi különbséget jelentheti az élet és a puszta

1 Lásd ehhez pl. Szilágyi Ferenc: *A Partium közigazgatási földrajza*. Debrecen, Debreceni Egyetem, 2009; Szilágyi Ferenc: *Közigazgatás a Partiumban*. Nagyvárad, Partium Kiadó, 2013; Szilágyi Ferenc – Zakota Zoltán (szerk.): *Partium – társadalom- és térszerkezet*. Nagyvárad, Dokumentum Kiadó, 2013.

2 Balogh Brigitta: *Erdélyi magyar felsőoktatás-politika erdélyi szemmel*. Századvég, új folyam, 77. sz. 2015/3. (Tudománypolitika), 121–142.

vegetálás között. A nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem (PKE) ennek a feladatnak az ellátására vállalkozik.

Intézményi keretek

A PKE az 1990-ben elindított Sulyok István Református Főiskola jogutódja. A 2000-ben megalapított egyetem 2004-ben nyerte el a szakmai akkreditációt, ezt szentesítette négy év elteltével a 196/2008-IO-21. törvény. A „keresztény” jelző az intézmény nevében nemcsak az egyházi háttérre utal (az alapító Pro Universitate Partium Alapítványt a történelmi magyar egyházak hozták létre, a jogelőd SIRF fenntartója pedig a Királyhágómelléki Református Egyházkerület volt), hanem arra az értékészletre is, amelyet az egyetem képviselni óhajt: „Célunk olyan egyetemi közösség kialakítása, melyben a keresztényi szeretet, igazságosság, következetesség, szolidaritás, erkölcsös magatartás értékrendszere érvényesül és kisugárzik”.³

Az intézmény elsősorban regionális egyetemenként definiálja magát, ami nemcsak arra a tényre vonatkozik, hogy a hallgatók nagy többsége a partiumi régióból kerül ki, hanem arra is, hogy az egyetem a régiót kiszolgáló tudásközponttá kíván válni, ami a tudományos kutatási portfólióban is tükröződik. A regionális elkötelezettséget sajátosan árnyalja a Partium határ mentisége, ami az intézményt különösen alkalmassá teszi mind a magyar–magyar, mind a magyar–román kapcsolatokat megkönnyítő híd szerepre.

A PKE jogilag magánegyetem, a magyar kormány által finanszírozott romániai magyar magánegyetemi hálózat része; azonban a hálózatnak szintén részét képező Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel együtt inkább a „közösségi egyetem” címke illene rá, tekintettel arra, hogy – egy jelentős nemzeti közösség felsőoktatási, kulturális és tudományos igényeit ellátva – mindkét intézmény közszolgálati feladatokat lát el. Ennek a közszolgálati jellegnek természetesen ára van, vagyis bármennyire is csábítóak az elsőrendűen gazdasági vagy népszerűségi szempontok, a képzési kínálat és a tudományos portfólió kialakításánál legalább annyira figyelembe kell venni a régió magyarságának fejlődését szolgáló kulturális reprodukciós – ezáltal pedig nemzetstratégiai – feladatokat is. Ebből a szempontból stratégiai fontosságúak nemcsak a gazdasági, hanem a bölcsészettudományi és művészeti képzések és kutatási irányok is, mindenekelőtt pedig a minőségi pedagógusképzés. Az egyetemet mindennek szellemében „történetének

³ A PKE küldetésnyilatkozata, <http://www.partium.ro/hu/kuldetesnyilatkozat>

kezdetétől fogva az a felismerés vezérelt[e], hogy az erdélyi magyar kisebbség számára az anyanyelven szerveződő önálló egyetem ugyanolyan létkérdés, mint az anyanyelvű közoktatás teljes körű intézményrendszerének kialakítása. [...] Az értelmiségiek képzésével egyetemünk kultúrmissziós feladatokat is teljesít, biztosítva a szakember-utánpótlást az anyanyelvi kultúra átadására és továbbfejlesztésére”.⁴

A PKE az oktatás és a kutatás egységének klasszikus akadémiai elvét vallja, ami egyrészt azt jelenti, hogy a kutatási területek és témák megállapításakor fontos szerepet játszanak az oktatási szükségletek, másrészt azt, hogy a kutatások eredményeit vissza kell forgatni az oktatásba, harmadrészt pedig azt, hogy a képzés egyben tudományos utánpótlás-nevelés is, aminek értelmében a hallgatókat igyekszünk bevonni a kutatói munkába is. Ez a törekvés természetesen csak a képzési szintek teljessé válásával (BA/BSc, MA/MSc, PhD) tekinthető majd teljesnek, a doktori képzés beindításáig azonban a mesteri képzésre, valamint a képzéskiegészítő és tehetséggondozó intézményi formákra (szakkollégiumok, tudományos diákkörök) fókuszálva valósítható meg.

Az oktatás és a tudományos kutatás jelenleg háromkaros szervezeti keretben valósul meg. A Bölcsészettudományi Kar a nyelv- és irodalomtudományi, a társadalomtudományi, neveléstudományi, teológiai és filozófiai tanszékeket, illetve kutatóközpontokat, valamint a Tanárképző Intézetet foglalja magában. A Közgazdaságtudományi Kar a közgazdasági, gazdálkodási és pénzügyi oktatás és kutatás szervezeti hátterét nyújtja, míg a Művészeti Kar a képzőművészeti és zenei oktatását, alkotását és kutatását. Az oktatást, illetve a kutatást az egyetemi könyvtár és az egyetemi kiadó, a Partium Kiadó szolgálja.

A tudományos munka szervezeti keretei, fő megjelenési formái és a kutatástámogatás

A PKE-n a tudományos munka elemi szervezeti kereteit a többnyire az egyes tanszékek köré szerveződő vagy kari kutatóközpontok, illetve kutatóintézetek adják, ezek jelen pillanatban a következők: Sulyok István Teológiai Kutatások Intézete, Partiumi Területi Kutatások Intézete, Filozófiai Kutatóintézet, Közgazdasági Kutatóintézet, Társadalomtudományi Kutatóműhely, Vizuális Alkotás és Nevelés Kutatóműhely (VAN), Zenei

⁴ Uo.

Kutatóműhely, Germanisztikai Kutatóműhely, Anglisztikai Kutatóműhely, Modern Nyelvek Kutatóműhely. Ezeket a szervezeti kereteket egészítik ki a projektalapúan szerveződő kutatócsoportok. A műhelyekben megvalósuló munka rendszerességét, illetve hangsúlyait jól mutatják a körjük szerveződő, illetve általuk szervezett tudományos rendezvények, különös tekintettel azokra a konferenciasorozatokra, amelyek rendszeres formában nyújtanak lehetőséget az adott szakterület tudományos eredményeinek közlésére, és amelyek szöveganyagai rendszeresen napvilágot látnak a Partium Kiadó gondozásában. Ilyenek például az idegen nyelvi tanszékek *Internationale Germanistentagungen*, illetve *English Language & Literatures in English* konferenciasorozatai, a közgazdasági tanszékek *International Conference on Emerging Economies* sorozata vagy a Filozófia- és Kultúra-tudományi Tanszék *Argumentor. International Conferences on Argumentation and Rhetoric* sorozata.

1. TÁBLÁZAT: Tudományos rendezvények a PKE-n, 2010–2015

Rendezvény	Szervezők	Időpont
1. ELLE (English Language and Literatures in English) International Conference	PKE, Károli Gáspár Református Egyetem	2015
2. Értelmiségi karrierrek, irodalmi csoportosulások, kapcsolathálók	PKE	2015
3. Trefort Ágoston Szakmai Tanárképzési Konferencia	Óbudai Egyetem, PKE	2015
4. A nyelv közösségi perspektívája	PKE	2015
5. International Philip Roth: Across Cultures, across Disciplines	Philip Roth Society, PKE	2015
6. Argumentor: Közbeszédaktusok. Oradea, 11 septembrie 2015. Organizatori: Institutul de Cercetări Filosofice al Univ. Creştine Partium; Departamentul de Ştiinţe Sociale al Univ. Sapientia; Departamentul de Filosofie al Univ. Debrecen	PKE, Sapientia EMTE, Debreceni Egyetem	2015
7. Párbeszéd az idősgondozásról	PKE	2015
8. Bartók Béla Kelet és Nyugat között	PKE	2015

9.	ELLE (English Language & Literatures in English) International Conference	PKE, Károli Gáspár Református Egyetem	2014
10.	3rd International ARGUMENTOR Conference on Argumentation and Rhetoric (Ten Years of Facebook)	PKE, Sapientia EMTE, Debreceni Egyetem	2014
11.	Umwandlungen und Interferenzen. 6. Internationale Germanistentagung an der Christlichen Universität Partium	PKE	2014
12.	Ady Endre, Juhász Gyula és József Attila A Holnap városában	JAT – PKE	2014
13.	Public Sociology and Social Intervention in the Carpathian Basin	PKE, Magyar Szociológiai Társaság, Román Szociológiai Társaság	2013
14.	ELLE (English Language & Literatures in English) 3rd International Conference	PKE	2013
15.	Human Capital Based Economics and Human Scale Values. 3rd International Conference on Emerging Economies	PKE	2013
16.	Towards an Effective Regional Resource Allocation	PKE, Szegedi Tudományegyetem	2013
17.	Elastic Survey	PKE, Szegedi Tudományegyetem	2013
18.	Értelmiségi karrierrek, karrierminták, írói csoportosulások. Társadalomtörténeti és irodalmi reprezentációk	PKE	2013
19.	Második ARGUMENTOR workshop	PKE	2013
20.	Együttműködési és társulási formák a jövő gazdaságában	PKE, Romániai Magyar Közgazdász Társaság	2013
21.	Időszerűség és tudományos rang	PKE	2013
22.	Krisen als Wendepunkte in der Germanistik. V. Internationale Germanistentagung an der Christlichen Universität Partium	PKE	2012

23.	ELLE (English Language & Literatures in English) 2nd International Conference	PKE	2012
24.	A Heidelbergi Káté tanításának létjogosultsága a 21. században	PKE	2012
25.	Deutsche Sprache und Kultur im Banat	PKE, Universität Wien	2012
26.	Argumentor. The Second International Conference on Argumentation and Rhetoric	PKE, Debreceni Egyetem	2012
27.	Kodály 130. Kodály Zoltán Emlékkonferencia	PKE	2012
28.	European, National and Regional Identity	PKE, Nagyváradi Egyetem, Debreceni Egyetem	2011
29.	ELLE (English Language & Literatures in English) 1st International Conference	PKE	2011
30.	Knowledge and Sustainable Economic Development. 2nd International Conference on Emerging Economies	PKE	2011
31.	Birtalan József Zenetudományi Konferencia	PKE	2011
32.	Liszt 200 Emlékkonferencia	PKE	2011
33.	„Ethnic Revival” workshopok (március: Nagyvárad, május: Hajdúböszörmény, június: Nagyvárad, július: Szatmárnémeti, október: Nagyvárad, Szatmárnémeti, november: Szatmárnémeti)	PKE, Debreceni Egyetem	2011
34.	Első ARGUMENTOR workshop	PKE	2011
35.	Argumentor. The First International Conference on Teaching Argumentation and Rhetoric	PKE	2010
36.	Interkulturelle Erkundungen. IV. Internationale Germanistentagung Partium	PKE	2010
37.	Az alkotás és művészeti kutatás interdiszciplináris vonatkozásai	PKE	2010

A műhelyek keretében folyó, illetve az egyéni kutatási tevékenység eredményeit a PKE oktatói-kutatói a 2010 és 2015 közötti időszakban több mint 1000 tudományos publikáció, illetve konferencia-előadás formájában bocsátották a tudományos nyilvánosság rendelkezésére, ami átlagosan évi 2,5 publikációt és ugyanannyi tudományos előadást jelent egy főre.

A kutatásfinanszírozás – a belső finanszírozást és az egyéni kutatói ösztöndíjakat nem számítva – két fő forrásból valósul meg. Az első forrást a Sapientia Alapítvány kutatástámogatási intézetén, a Sapientia Kutatási Programok Intézetén (KPI) keresztül elnyerhető finanszírozás képezi. A KPI egyaránt finanszírozott rövidebb (1 éves) és hosszabb (3 éves, az eredmények függvényében évente meghosszabbítható), egyéni vagy csoportos kutatásokat, az utóbbi években azonban a hangsúly az erdélyi magyar magánegyetemi hálózat szükségleteinek megfelelően a középtávú (1,5 év) csoportos kutatások támogatására került. Fontos eleme a KPI által alkalmazott rendszernek, hogy támogatja az egyetemi (jellemzően mesteri képzésben részt vevő) hallgatók bevonását a csoportos kutatásokba, ezzel is elősegítve a tudományos utánpótlás-nevelést. Ösztönző erejű továbbá a nemzetközi tudományos konferenciákon való részvétel finanszírozását célzó KPI-s pályázattípus is.

2. TÁBLÁZAT: A KPI által finanszírozott csoportos kutatások, 2010–2015

Kutatás címe	Időtartam
1. Az interkulturális kommunikatív kompetencia fejlesztésének területei és módszerei a német szakos bölcsész-képzésben (kutatásvezető: Bánffi-Benedek Andrea)	2015–2016
2. Hamis barátok a magyar és román nyelvben (kutatásvezető: Magyar Sára)	2015–2016
3. Xenológiai tanulmányok – a kelet-közép-európai irodalmak idegenképének kutatása (kutatásvezető: Varga Péter)	2015–2016
4. Egyenlőség vagy egyformaság? A társadalmi homogenitás mint a modern nyugati politikai kultúra hallgatólagos előfeltevése (kutatásvezető: Balogh Brigitta)	2013–2014
5. A beszédészlelés és a beszédmegértés jellemzői kisiskoláskorban (kutatásvezető: Bartha Krisztina)	2013–2014
6. Forrás és utóélet. Hálózatok, irodalmi csoportosulások A Holnap körül és árnyékában (kutatásvezető: Boka László)	2013–2014

7.	A székelyföldi amatőr és iskolai kórusmozgalom múltja és jelene. Egy énekkari műhely perspektívái (kutatásvezető: Csákány Csilla)	2013–2014
8.	Az anyanyelv képe (kutatásvezető: Magyar Sára)	2013–2014
9.	A magyar nemzeti hegemonia dilemmái a történelmi Magyarország utolsó két évtizedében, különös tekintettel a Partiumra és a Bánságra (kutatásvezető: Molnár Gusztáv)	2011–2014
10.	Topográfiai modellek a kelet-közép-európai mikrorégiókban (kutatásvezető: Varga Péter)	2013–2014
11.	A romániai magyar közép fokú zenei szakoktatás múltja, jelene és távlatai (kutatásvezető: Fodor Attila)	2012–2013
12.	A kis- és közepes vállalatok társadalmi felelősségvállalásának vizsgálata Erdélyben (kutatásvezető: Szász Erzsébet)	2011–2013
13.	A határ menti együttműködések alakulása a román–magyar államhatár északi szakaszán (kutatásvezető: Szilágyi Ferenc)	2011–2012
14.	Nemzedéki művészeti nyelvezetek (kutatásvezető: Antik Sándor)	2011–2012
15.	Az ironia mint filozófiai attitűd és esztétikai értékkategória (kutatásvezető: Horváth Gizella)	2009–2011
16.	Birtalan József élete és zeneszerzői munkássága (kutatásvezető: Boros-Konrád Erzsébet)	2009–2011

A második típusú finanszírozási forrást a jellemzően nemzetközi, más intézményekkel együttműködésben megpályázható európai uniós programok képezik, amelyek közül a PKE-nek főként a Regionális Fejlesztési Alap által koordinált határ menti együttműködési programok keretében folytak nagyobb lélegzetű kutatásai.

3. TÁBLÁZAT: Az EU Regionális Fejlesztési Alapja által társfinanszírozott nemzetközi kutatások, illetve kutatási komponens is tartalmazó nemzetközi projektek, 2009–2013

Kutatás, ill. projekt címe	Keretprogram	Időszak
1. HURO/1001/268/2.3.1: SOCIALPROF – Deepening of cross-border cooperation in the field of training and labour market orientation of social professionals	HURO/1001	2012–2013
2. HURO/1001/320/2.2.3: FICON – The research of the financial contagion phenomenon, in terms of risk and stochasticity for a healthy regional economy	HURO/1001	2012–2013
3. HURO/1001/293/2.2.3: LEDIRE – Levy distribution for the study of predictability indicators, with impact on regional development	HURO/1001	2012–2013
4. HURO/1001/209/2.3.4: TERRA – Towards Effective Regional Resource Allocation	HURO/1001	2012–2013
5. HURO/0901/077/1.2.2: BORDERLAND – Community Learning Resource Center	HURO/0901	2012–2013
6. HURO/0901/203/2.3.1: „Adult Learning” – Promoting the integration of disadvantaged groups through cooperation in the field of adult learning and professional training in the Bihar-Hajdu-Bihar Euro-region	HURO/0901	2011–2012
7. HURO/0901/042/2.3.1: „Ethnic Revival” – Equality of chances in keeping the local identity and reorganizing the education and professional training	HURO/0901	2011–2012
8. HURO/0901/253/2.2.2: HERD – Higher Education for social cohesion – cooperative Research and Development in a cross-border area	HURO/0901	2011–2012

9.	HURO/0901/255: CaDS-SMsE – Computational support for the decision making of the cross-border SMEs	HURO/0901	2011–2012
10.	HURO/0801/054: CEPEVIT – Cross-border perspectives of the con- versions in the relation of the centre and the periphery in the context of cultural regionalism and contemporary visual culture	HURO/0801	2010–2011
11.	HURO/0801/180: ENRI – European, National and Regional Identity – Theory and Practice	HURO 0801	2009–2011
12.	HURO/0801/108: „Roma Employment” – Facilitating the Employment of Roma in the Bihar – Hajdú-Bihar Euro-region	HURO/0801	2009–2010
13.	HURO/0801/020: COMPETENTLY – Enhancement of the intercultural com- petences of the pedagogue-communities in the Hungarian-Romanian border regions	HURO/0801	2009–2010
14.	HURO/0801/178 (2009-2010): BEST PRACTICE – Best practice based rural tourism host and courier training for tourism development of the border regions	HURO/0801	2009–2010
15.	HURO/0801/027: Woman and Nature – Women and Nature – Program Series on Enhancing Feminine Identity	HURO/ 0801/027/	2008–2009

Kutatási stratégia

Az egyetem 2013-ban elfogadott középtávú, 2018-ig szóló kutatási stratégiája az aktuális helyzet elemzéséből kiindulva határozza meg a legfontosabb kutatásszervezési célkitűzéseket, valamint az egyetem sajátosságai és az oktatók-kutatók kutatási háttere alapján meghatároz néhány olyan

tematikus kutatási területet, amelyekre koncentrálni érdemes fejleszteni az egyetem tudományos arculatát.

A stratégia súlypontjainak hátterét árnyalja a romániai oktatási (akkor oktatási, kutatási és ifjúságügyi) minisztérium 2011-ben elvégzett felmérése. A felmérés a romániai felsőoktatási intézmények úgynevezett „osztályozását” lett volna hivatott elvégezni, amellyel kapcsolatban következetesen hangsúlyozták, hogy nem minőségi besorolás kíván lenni, hanem az egyes intézmények profilját hivatott pontosítani, és ez utóbbi cél érdekében sorolják be az egyetemeket az oktató, oktató-kutató és elsődlegesen kutató egyetemi kategóriákba. Az értékelés elsődleges szépséghibáját az jelentette, hogy a besorolás kritériumait soha nem hozták nyilvánosságra, s így azt sem tudjuk, az értékelésnél használt mutatókat egyáltalán differenciálták-e a rangsorolásban részt vevő intézmények méretéhez arányosítva. A PKE mindenesetre – hasonlóan a romániai magánegyetemek többségéhez, amelyek közül egy intézmény sem kapott kutatóegyetemi besorolást – az „oktatóegyetem” kategóriába került, ami értelemszerűen kirajzolta az elsődleges stratégiai célt, nevezetesen az intézményben folyó tudományos munka nemzetközi láthatóságának javítását. Természetesen úgy, hogy ez ne menjen az egyetem közösségi és regionális küldetésének rovására. Emellett két további stratégiai cél került megfogalmazásra. Az egyik egy olyan jellegzetes kutatási portfólió kialakítása, amely egyértelműen beazonosíthatóvá teszi az egyetemet a térség tudományos palettáján, a másik pedig az örök érvényű technikai cél, a kutatás infrastrukturális körülményeinek javítása.

A nemzetközi láthatóság javításának legfőbb eszköze a PKE minőségbiztosítási rendszerének részét képező, az oktatók/kutatók éves tudományos teljesítményéről számot adó önértékelési űrlap módosítása oly módon, hogy az egyes teljesítménytípusokkal szerezhető pontszámok tekintetében leginkább a nemzetközi publikációkat díjazza, illetve instrumentális értéket elismerve relatíve magas pontszámokkal értékeli a nemzetközi rangú tudományos konferenciákon való részvételt is.

Az egyetemspecifikus kutatási portfólió kialakítása, illetve fejlesztése érdekében az intézmény megpróbálta összhangba hozni egymással az oktatók-kutatók már meglévő kutatási hátterét és a PKE regionális státusából adódó kutatási szükségleteket. Ennek nyomán hét olyan tematikus kutatási terület került azonosításra, amelyek az említett portfólió gerincét képezhetik: 1) nyelv, kultúra, identitás; 2) régiófejlesztés és regionális kutatások; 3) romániai magyarság, illetve egymás mellett élő erdélyi kultúrák; 4) a társadalmi igazságosság elméletei és gyakorlatai; 5) gazdasági, társa-

dalmi és ökológiai fenntarthatóság; 6) felsőoktatás és oktatási környezet; 7) művészet és kommunikációs médiumok.

Többek között a kutatási stratégia tekintetében is sajátos visszacsatolási lehetőséget jelentett az az intézményi értékelési eljárás, amelyet egy kormányprojektnek köszönhetően EU-s finanszírozásból az Európai Egyetemek Szövetségének (EUA) minőségbiztosítási szakértői végeztek a PKE-n 2013–2014-ben. A két helyszíni látogatást is magában foglaló felmérés nyomán keletkezett zárójelentés kiemeli a kutatási stratégia célszerű voltát, illetve azzal összhangban hangsúlyozza a multidiszciplináris regionális kutatások jelentőségét a PKE tudományos jövője szempontjából.⁵

Tematikus súlypontok

A következőkben röviden áttekintjük a PKE kutatási stratégiája által meghatározott hét fő tematikus kutatási területet, a teljesség igénye nélkül hozzájuk rendelve néhány, az adott területen folyó kutatást.

A „nyelv, kultúra, identitás” kutatási területen belül a stratégia a következő vonatkozásokat hangsúlyozza: nemzeti identitás és kulturális emlékezet; nyelvi kompetenciák; interkulturalitás, transzkulturalitás, interkulturális kompetenciák; többes identitás és multikulturális hovatartozás; a személyes, kulturális és nemzeti identitás narratív képződése; többnyelvűség; kulturális alkotások befogadásának és értelmezésének modern módszerei; kulturális attitűdök, művészettel kapcsolatos attitűdök. A „romániai magyarság, erdélyi kultúrák” kutatási terület a következő fő vonatkozásokat foglalja magában: az erdélyi magyar kultúra, illetve az erdélyi kultúrák nemzetközi recepciója; román–magyar kulturális transzfer, román–magyar interetnikus viszonyok; a kortárs magyar, illetve román irodalom nemzetközi recepciója; erdélyi közösségek és kultúrájuk; erdélyi zenei élet, erdélyi képzőművészet.

A terület gazdagsága a vonatkozó kutatásokban részt vevő tudományágak sokféleségében is megmutatkozik, hiszen ezek azok a témák, amelyek vizsgálatakor jellegzetesen találkoznak a társadalomtudományi, kultúra-tudományi, nyelvtudományi és történeti szempontok. Nyelvészeti téren

⁵ „The university has an excellent research strategy, with clear priorities and milestones and the intention of developing multidisciplinary in this area. [...] because this border region has been at the centre of European history, a regional research of high quality would have international appeal.” Carles Solà – Krista Varantola – Jacob Müller – Andrée Sursock: *Partium Christian University. Evaluation Report*. European University Association, Institutional Evaluation Programme, 2014. 22–23. http://www.eua.be/Libraries/iep/IEP_RO_Final_Report_PCU.pdf?sfvrsn=0

említést érdemelnek például a frazeologizmuskutatások és a kontrasztív grammatikai kutatások, valamint a kétnyelvűséggel kapcsolatos kutatások, a beszédfeldolgozás sajátosságainak vizsgálatától a nyelvek idiomatikus kifejezéseinek vagy a különböző médiumokban használatos fordítási technikáknak az összehasonlításáig. Különösen jelentősek a magyar mint idegen nyelv oktatására vonatkozó kutatások, illetve az antropológiai nyelvészeti, szemiotikai vonatkozások is. Az irodalmi kutatások terén jelentős területeket képeznek a nyelvváltással, illetve a nyelvek összefonódásával, valamint a következő további témákkal kapcsolatos vizsgálódások: identitásképződés különböző korokból származó, különböző nyelveken született autobiográfiák tükrében; térábrázolás és emlékezetkultúra kapcsolata, topográfiai modellek a kelet-közép-európai irodalmakban; intermedialitás és narratív identitás; identitásképzés posztkoloniális irodalmi szövegekben; identitás-reprezentációk a magyar, a román, a német és az angol nyelvű irodalmakban; erdélyi német kultúra és sajtótörténet.

A nyelvi, narratív, kulturális, illetve nemzeti identitás problémái köré szerveződnek továbbá a különféle identitásreprezentációkat vizsgáló kutatások, amelyek a kulturális reprezentációknak és a (nemzeti) identitásnak az irodalomban való megjelenésétől a kánonkutatásig, az időfogalmak, időreprezentációk vizsgálatától az európai és lokális identitás élettörténetekben való megnyilvánulásáig terjednek. Mind a nyelvi-nyelvészeti, kultúra-tudományi, mind a társadalomtudományi megközelítés számára különösen izgalmas a kisebbségi identitás problémája, különös tekintettel a többszörös kisebbségi helyzet identitásban való tükröződésére. Ehhez a témakörhöz tartoznak többek között a kettős kisebbségi létben élő roma fiatalok érvényesülési esélyeit, a kettős siket-magyar identitást, illetve a különböző kultúrák kontextusában értelmezésre kerülő zsidó identitást vizsgáló kutatások. Hasonlóan izgalmas és sokrétű kérdésfeltevést biztosító kutatások azok, amelyek a magyar–román kulturális transzfer jelenségeit, illetve a többszörös (pl. román–német–zsidó) kulturális transzfer egyes jelenségeit vizsgálják. A nyelvészeti kutatások érintett ágát képezi az antropológiai nyelvészet, illetve a kulturális nyelvészet, ezenbelül pedig a nyelvi világképkutatás, illetve a kulturális különbségek diagnosztizálása a nyelvhasználatban; a társadalomtudományi tanszéknek pedig az egyik klasszikusnak mondható kutatási területe a vallási és nemzeti identitás, gyakran ifjúság-szociológiai szempontokkal kombinálva.

A PKE-n folyó történeti jellegű kutatások is ezt a kutatási irányt erősítik. Ezek tárgyai többek között az erdélyi magyar zenekultúra, a romániai magyar társadalomtudomány-történet, a kortárs magyar irodalom- és társa-

dalomtörténet, valamint a kulturális intézmények története, különös tekintettel a színház-, illetve iskolatörténetre.

„Regionális fejlesztés” címszó alatt a PKE kutatási stratégiája a következő kutatási irányokat hangsúlyozza: a regionális fejlődés és fejlesztés kulturális, társadalmi és gazdasági vetületei; gazdasági folyamatok Erdélyben, határ menti együttműködések; a romániai magyarság gazdasági tevékenysége; falusi turizmus; kulturális turizmus. Ide sorolhatók mindenekelőtt a közgazdasági, illetve a társadalomtudományi tanszékek vonzáskörzetében folyó kutatások, melyek jellegzetes ágát képezi a társadalom- és közigazgatási földrajz, valamint a partiumi régiót meghatározó gazdasági, társadalmi és kulturális kapcsolathálóra vonatkozó kutatások. Hasonlóképpen fontos regionális implikációkkal bírnak az agrár-közgazdaságtani kutatások is, valamint a határ menti régiók dinamikájára vonatkozó kutatások.

„A társadalmi igazságosság elmélete és gyakorlata”, valamint a „gazdasági, társadalmi és ökológiai fenntarthatóság” kategóriákba olyan témák tartoznak, mint: társadalmi inklúzió, szolidaritás; esélyegyenlőség; igazságosságkonceptiók multietnikus/multikulturális társadalmakban; társadalmi felelősségvállalás; gazdasági és társadalmi fenntarthatóság a globalizáció kontextusában. A téma jellegzetessége, hogy mind elvi, mind gyakorlati szinten igen széles skálán vizsgálható, s ez a PKE portfóliójában is megmutatkozik: a vonatkozó kutatások között éppúgy találhatunk elméleti jellegű alapkutatásokat, mint egy-egy nagyon konkrét problémahalmazt vizsgáló empirikus kutatásokat. Néhány téma ezek közül: a régió szociális és gyermekvédelmi intézményrendszerének hatékonysága; az erdélyi kis- és középvállalkozások társadalmi felelősségvállalása; a bizalom közgazdaságtanilag értelmezhető fogalma és az ezzel kapcsolatos gazdaságetikai kérdések; pénzügyi válságok mélyebb gyökerei; hátrányos helyzetű csoportok szociális exklúziója/inklúziója.

A „felsőoktatás és oktatási környezet” tematika a következő fő kutatási irányokat tartalmazza: oktatási elvek és oktatáspolitikai; pedagógiai módszertan és szakmódszertanok; felsőoktatás a társadalmi folyamatok és az oktatási rendszer kontextusában; interkulturális nevelés; romániai magyar nyelvű oktatás; zenei, vizuális, művészeti nevelés. A kutatási terület természetesen módon átfedésben van más kutatási területekkel, főként azokkal, amelyek az oktatás szociokulturális környezetét és intézményi hátterét vizsgálják. Közelebből idetartoznak a következő konkrét kutatások: a magyar mint idegen nyelv oktatása szórványszociális közösségekben; az idegennyelv-oktatás módszertani kérdései; matematikai didaktika; szövegértés-fejlesztés; a problémamegoldó készség fejlesztése, térbeli reprezentációk szerepe a

problémamegoldásban; pedagógusok tanuló szakmai közösségei; hátrányos helyzetű fiatalok érvényesülési esélyei stb.

Végül a „művészet és kommunikációs médiumok” terület tartalmazza az intermedialitásra, az online kommunikációra/kultúrára/gazdaságra, valamint a vizuális kommunikációra vonatkozó kutatásokat. Idesorolhatók a nyelvi tanszékeken folyó következő kutatások: zene és líra, illetve film és irodalmi mű intermedialitása, filmszemiotikai megközelítések, filmadaptációk; intermedialitás és narratív identitás. Főként a nyelvi tanszékek keretében folynak speciális nyelvhasználati területekre vonatkozó kutatások (pl. sajtónyelv, online nyelvhasználat), a közgazdasági tanszékeken többen foglalkoznak online marketinggel, a művészeti tanszékeken pedig – természetesen a szűkebb értelemben vett művészi munka mellett – az intermédiakutatások, illetve a kortárs esztétika, stilsztika és művészetelmélet területén végzett vizsgálódások jellemzőek.

Távlati célok

Ami az intézmény tudományos jövőjét illeti, a legfontosabb célok egyértelműnek látszanak. A sajátos kutatási portfólió kialakítása az adatok szerint folyamatban van, az viszont, hogy a nemzetközi láthatóság növelése mennyiben emelte reálisan az intézmény tudományos presztízsét, további vizsgálatot és értékelést kíván. Az intézmény mindenesetre csak akkor fog eljutni a tudományos nagykorúság állapotába, ha az egyetemi oktatás harmadik szintjét, a doktori képzést is sikerül elindítania. Az ebben az irányban tett legfontosabb lépés az Eötvös Loránd Tudományegyetemmel létrejött megállapodás a doktori képzés távlati beindításához szükséges humán-erőforrás-fejlesztés terén történő együttműködésről, de a régió többi felsőoktatási intézményével, mindenekelőtt a Debreceni Egyetemmel fenntartott szoros szakmai együttműködés is ebbe az irányba mutat. A doktori képzés előkészítésének során emellett egyre nagyobb súlyt kell kapnia a tudományos utánpótlás-nevelésnek, vagyis a mesterképzés keretében folyó hallgatói kutatómunka továbbfejlesztésének és a tudományos diákkörök megerősítésének.